

УДК 378.14:004.01

Маслій О. М.*

ДО ПРОБЛЕМИ ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ РАКЕТНО-АРТИЛЕРІЙСЬКОГО ОЗБРОЄННЯ

У статті розглядаються проблеми професійної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння в умовах збройного конфлікту на Сході України, а також загрози стабільності в Європі та країнах НАТО; акцентовано увагу на необхідності посилення саме теоретичної підготовки в умовах стрімких змін у технічному забезпеченні Збройних Сил, розвитку озброєння та військової техніки на базі сучасних інформаційних технологій і систем, обчислювальної техніки й автоматики, що вимагає від військових фахівців розуміння складних процесів, які відбуваються в приладах та апаратурі ракетного та артилерійського озброєння.

Під теоретичною підготовкою майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння в змістовому аспекті розуміється взаємозалежна система науково-технічних знань про закономірності побудови (створення), функціонування й розвитку ракетно-артилерійського озброєння, основи його експлуатації; в організаційно-пізнавальному аспекті – це сукупність форм, методів і засобів навчання, спрямованих на формування в курсантів базових знань теорії озброєння та військової техніки.

Теоретична підготовка курсантів позиціонується як базис для освоєння дисциплін професійної й практичної підготовки, зразків ракетно-артилерійського озброєння, а також оволодіння методами організації та безпосереднього проведення його експлуатації.

Характерною рисою теоретичної підготовки курсантів визначається орієнтація на інтелектуальну, творчу діяльність майбутнього офіцера ракетно-артилерійського озброєння, на його майбутню практичну роботу в сухопутних військах.

Також наголошується на доцільності використання у військових закладах вищої освіти в процесі теоретичної підготовки структурно-функціонального методу, методу опорних сигналів, елементів дидактографії.

Ключові слова: військова освіта, теоретична підготовка майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння, дидактографія, метод опорних сигналів, структурно-функціональний метод.

У сучасній вітчизняній військовій освіті важливою проблемою є розвиток і професійне становлення молодого офіцера, а на перший план виступає формування абсолютно нового ставлення до його професійної підготовки. У цьому аспекті військові заклади вищої освіти України мають виховувати молоде покоління військових офіцерів, орієнтуючись на їхній особистісний і професійний розвиток.

Одним із шляхів вирішення цього завдання має стати реалізація цільових функцій військової освіти, сучасна тенденція якої передбачає зміну вимог до професійної підготовки майбутніх офіцерів, оцінки ефективності їхньої виховної та пізнавальної діяльності.

Актуальність та доцільність дослідження зумовлені необхідністю вибудовування процесу професійної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння в умовах збройного конфлікту на Сході України, а також загрози стабільності в Європі та країнах НАТО. Разом з тим не варто забувати про постійні та стрімкі зміни в технічному забезпеченні Збройних Сил, розвиток озброєння та військової техніки на базі сучасних інформаційних технологій і систем, обчислювальної техніки й автоматики вимагає від військових фахівців розуміння складних процесів, які відбуваються в приладах та апаратурі ракетного та артилерійського озброєння.

Теоретичний аналіз сучасної військової, психолого-педагогічної літератури (І. Бех, О. Бикова, Д. Блохін, Є. Бондаревська, М. Варій, Л. Долманюк, М. Єрмошин, Н. Кічук,

*© Маслій О. М.

В. Коровін, Т. Майборода, В. Маслов, М. Нещадим, В. Петрук, О. Савченко, О. Торічний, В. Ягупов та ін.) засвідчив, що сьогодні проблема професійної підготовки військовослужбовців стає все більш актуальною.

Науковий загал дійшов висновку, що зміст підготовки офіцерів ракетно-артилерійського озброєння не відповідає новим поглядам на види, форми і способи застосування озброєння та військової техніки (ОВТ), завданням, до виконання яких вони готуються, досвіду застосування військ у проведенні антитерористичної операції та сучасних воєнних конфліктах [10]. Унаслідок цього виникає незбалансованість між загальною структурою змісту освіти та її складовими, тому формування змісту військової освіти, у тому числі його військово-технічної складової необхідно здійснювати на основі ґрунтовних теоретико-методологічних досліджень.

Метою статті є аналіз особливостей теоретичної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння.

Теоретичну підготовку майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння в змістовому аспекті розуміємо як взаємозалежну систему науково-технічних знань про закономірності побудови (створення), функціонування й розвитку ракетно-артилерійського озброєння, основи їхньої експлуатації. В організаційно-пізнавальному аспекті – це сукупність форм, методів і засобів навчання, спрямованих на формування в курсантів базових знань теорії ОВТ.

Зазначимо, що характерною рисою теоретичної підготовки курсантів є те, що вона орієнтована на інтелектуальну, творчу діяльність майбутнього офіцера ракетно-артилерійського озброєння, на його майбутню практичну роботу в сухопутних військах, тому обсяг цих знань має бути достатнім для професійного вирішення практичних завдань щодо експлуатації та обслуговування ракетного та артилерійського озброєння «з метою його підтримки в стані готовності до використання за призначенням [3, с. 16].

До основних завдань теоретичної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння відносимо:

- розкриття методології пізнання технічних наук, теорії ракетно-артилерійського озброєння;
- формування в курсантів науково обґрунтованої системи наукових, технічних і військово-технічних знань;
- засвоєння курсантами теоретичних положень, принципів і методів пізнання технічних наук (системного підходу, аналізу і синтезу, методів розпізнання процесів, явищ у їхньому діалектичному взаємозв'язку, методів зіставлення, причинно-наслідкових зв'язків; установлення закономірностей; математичного моделювання);
- забезпечення курсантів теоретичними основами будови та експлуатації пристроїв, систем і комплексів ракетно-артилерійського озброєння [1; 4].

Навчальний матеріал з теоретичної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння повинен базуватися на положеннях фундаментальних наук, які в сукупності створюють загальну систему теоретичних знань, спрямованих на ефективне вирішення професійних завдань в галузі ракетно-артилерійського озброєння. На нашу думку, теоретична підготовка курсантів має бути базисом для освоєння дисциплін професійної й практичної підготовки, зразків ракетно-артилерійського озброєння, а також оволодіння методами організації та безпосереднього проведення його експлуатації. Ефективна теоретична підготовка в поєднанні з фундаментальними знаннями повинна забезпечити високу технічну культуру й науковий світогляд майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння.

Теоретична підготовка майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння реалізується в окремих розділах (блоках модулів) військово-технічних дисциплін або в інших дисциплінах навчальних планів. Вона передбачає вивчення конструкції та основ проектування артилерійських гармат, бойових машин, протитанкових і зенітно-ракетних комплексів, реактивних систем залпового вогню тощо. Змістове наповнення військово-

технічних дисциплін повинно бути спрямоване на вивчення будови систем і комплексів озброєння та військової техніки, їхнє бойове застосування (вогнева підготовка, водіння, бойова робота тощо), технічну експлуатацію та ремонт [6].

Ураховуючи взаємозв'язок теоретичної складової військово-професійної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння з фундаментальними навчальними дисциплінами, її проходження відповідно до робочих навчальних планів зазвичай планується після вивчення дисциплін базової та загально-професійної підготовки. Для військових закладів вищої освіти, у яких вивчаються складні зразки ракетного та артилерійського озброєння, рекомендується дотримуватися відповідної послідовності вивчення загальнонаукових, загальноінженерних і військово-технічних дисциплін: спочатку вивчаються фундаментальні (загальнонаукові й загальноінженерні дисципліни), потім – теоретичний курс військово-професійної підготовки, після чого – дисципліни військово-спеціальної підготовки. Такий алгоритм теоретичної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння дозволить ефективно використовувати в освітньому процесі дедуктивно-аналітичний метод пізнання [8, с. 128].

Курсантам для набуття навичок експлуатації ракетного та артилерійського озброєння на перших етапах навчання достатньо простих умінь. Вивчення теоретичного курсу може плануватися після оволодіння окремих розділів прикладних військово-професійних (військово-спеціальних) дисциплін, у яких вивчаються пристрої конкретних зразків, систем і комплексів ОВТ. У цьому випадку, на думку низки дослідників (наприклад, І. Мечнікова, М. Недбай), в освітньому процесі доцільно використовувати індуктивно-синтетичний метод пізнання індуктивно-синтетичний метод пізнання, який передбачає поєднання виокремлених елементів або властивостей предмета в єдине ціле.

Дотримання структурно-логічних взаємозв'язків забезпечує системність вивчення майбутніми офіцерами ракетно-артилерійського озброєння дисциплін професійної підготовки, логічну послідовність викладу теоретичних основ будови, експлуатації окремих зразків ОВТ, сприяє кращому засвоєнню курсантами програмного матеріалу й формуванню в них цілісної системи теоретичних знань, самостійності мислення, творчої навчально-пізнавальної діяльності, уміння використовувати набуті знання в практичній роботі, тому теоретичну підготовку майбутніх військових фахівців розглядаємо, як комплексну освітню діяльність, що здійснюється на лекційних, семінарських, лабораторних, групових та індивідуальних заняттях, у процесі виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи [11].

Основи теоретичної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння закладаються в процесі лекційних занять, на яких розкриваються найбільш вагомні, ключові теоретичні питання конкретної навчальної дисципліни. Лекційний матеріал повинен охоплювати базові теоретичні питання навчальної дисципліни, йому має бути притаманний «високий науково-технічний рівень» й активний виховний вплив на курсантів.

Уважаємо, що цього можна досягнути завдяки використанню методологічних основ наукового світогляду, положень фундаментальних і технічних наук; науковим узагальненням; повноті розгляду й використанню теорії ракетного та артилерійського озброєння, результатів досягнень у сучасній науці і техніці, у тому числі у військовій справі; глибині аналізу й теоретичних узагальнень; постановці й викладу теоретичних і практичних загальнотехнічних і військово-технічних проблем; розкриттю сучасних наукових поглядів, понять, ідей на будову та експлуатацію ОВТ.

Змістове наповнення лекційного матеріалу, на думку О. Бойко та М. Демент, повинно ґрунтуватися на фундаментальних науках, містити сучасні методи наукових досліджень й узагальнень, щоб спрямовувати розумову діяльність курсантів на прикладні технічні ідеї та рішення, утілені в конкретних зразках ракетного

та артилерійського озброєння. Робота над лекційним матеріалом починається з поглибленого вивчення вимог нормативних документів, ознайомлення з науковою, психолого-педагогічною та навчальною літературою. Крім цього, лектору доцільно використовувати посібники, підручники, військово-технічну літературу, значну увагу приділяти науковим працям і публікаціям, матеріалам узагальненого досвіду бойового застосування, технічної експлуатації й ремонту ОВТ, довідковій літературі (технічним та енциклопедичним словникам, довідникам, наочним посібникам тощо), електронним навчально-методичним комплексам, інформаційно-комунікаційним технологіям, мережі Інтернет тощо.

Під час добору матеріалу основну увагу необхідно зосередити на теоретичних положеннях, наукових ідеях, відкриттях і технічних рішеннях, фактах, що відносяться до змісту теоретичного курсу робочої навчальної програми дисциплін професійної та практичної підготовки. Зазначимо, що добір навчального матеріалу повинен здійснюватися з урахуванням ролі й місця теоретичного курсу військово-технічної дисципліни в загальній системі навчання за фахом, а також з урахуванням суміжних і взаємозалежних питань, що викладаються в інших навчальних дисциплінах.

Кожна лекція повинна містити навчальний матеріал, що з найбільшою ясністю й повнотою демонструє основні, принципові положення, методи наукового підходу до трактування питань, наукових ідей і військово-технічних рішень, тобто той матеріал, що збуджує до нього інтерес майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння, розвиває їхню пізнавальну активність і самостійне мислення, спонукає до самостійної роботи з психолого-педагогічною та військово-технічною літературою. Лекція повинна містити цікавий матеріал, який курсанти не зможуть знайти в підручниках, навчальних посібниках тощо.

Теоретичний матеріал лекції, як вважають В. Стасюк та І. Толок, не варто обмежувати повідомленням курсантам необхідного обсягу технічних і військово-технічних знань. Її зміст повинен забезпечувати діалектичне розуміння курсантами науки, прищеплювання їм почуття необхідності постійного удосконалення теоретичних і прикладних знань; глибокого вивчення будови, функціонування, експлуатації й ремонту ракетного та артилерійського озброєння; виховувати в них патріотичні почуття, впевненість у надійності й ефективності зброї, що експлуатується.

Навчальний матеріал лекції повинен базуватися на яскравих прикладах конкретних технічних рішень, демонстрації процесів, дій, які наочно ілюструють наукові ідеї, теоретичні положення. Така діяльність потребує ретельного продумування, оскільки це суттєво впливає на високу наочність і доступність викладу навчального матеріалу, формування зовнішньої й внутрішньої мотивації курсантів до навчальної діяльності. Для підвищення ефективності викладу навчального матеріалу доцільно використовувати структурні (функціональні, принципові), кінематичні схеми систем, пристроїв, агрегатів, варіанти конструкції, складальні креслення тощо. Лектор повинен досягнути того, щоб приклади технічних рішень сприяли узагальненню інформації, пояснювали не тільки окремі випадки цих рішень у якому-небудь або конкретному зразку ракетно-артилерійського озброєння, а були б узагальненим технічним рішенням, прийнятим в існуючих чи перспективних зразках ОВТ. Перевагу необхідно надавати синтезуючим прикладам; демонструвати такі системи (пристрої, агрегати, схеми), які б дозволяли майбутнім офіцерам ракетно-артилерійського озброєння не тільки засвоїти теоретичні питання, наукові ідеї, поняття, положення, але й осмислити, як вони практично реалізовані, які шляхи їхнього ефективного застосування тощо.

Важливим етапом підготовки лекції є її дидактичне проектування, яке передбачає підбір найбільш раціональних, ефективних методів і методичних прийомів, способів викладу й пізнання майбутніми офіцерами ракетно-артилерійського озброєння навчального матеріалу для досягнення визначених цілей, тому під час викладу лекційного матеріалу, в основному, керуються принципом їхнього оптимального

поєднання. Дотримання цього принципу сприяє (за І. Хорєвим):

- застосуванню для засвоєння теоретичних знань курсантами різних видів (слухове, зорове, тактильне (дотик)) почуттєвого сприйняття;
- забезпеченню активного сприйняття навчального матеріалу майбутніми офіцерами ракетно-артилерійського озброєння;
- загостренню в курсантів пізнавального інтересу до військово-технічної підготовки, активізації їхньої навчально-пізнавальної діяльності;
- урахуванню специфіки й складності кожного теоретичного питання;
- розкриттю особистих здібностей і задатків курсантів, їхнього творчого потенціалу;
- використанню найбільш раціональних прийомів засвоєння технічних і військово-технічних знань.

Дидактична система проведення лекційного заняття може містити такі елементи:

- оптимальне поєднання різних методів (словесних, наочних, практичних);
- сукупність індуктивних і дедуктивних методів;
- поєднання репродуктивних і проблемно-пошукових методів;
- сукупність методів роботи викладача і курсантів;
- поєднання методів стимулу й мотивації навчання майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння;
- поєднання методів контролю й самоконтролю за засвоєнням теоретичного матеріалу;
- поєднання раціональних методів і методичних прийомів;
- поєднання методів і методичних прийомів, розрахованих на різні рівні підготовленості курсантів.

Залежно від обраного поєднання методів, форм і способів навчання у військово-технічній підготовці майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння використовуються лекції традиційного, проблемного характеру, лекції з елементами дидактографії (використання в освітньому процесі підручників безпосередньо в аудиторії) тощо. Крім того, у військових закладах вищої освіти в процесі теоретичної підготовки застосовують структурно-функціональний метод (дослідження взаємодії елементів системи, визначення їхнього значення і функцій) і метод опорних сигналів [9].

Уважаємо за доцільне під час теоретичної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння проведення лекційних занять методом опорних сигналів з використанням опорних конспектів. Під опорним конспектом розуміємо графічне подання навчального матеріалу лекції через опорні сигнали, логічні зв'язки міркувань з їхнім конкретним змістовним наповненням. За необхідності в них можна включати ілюстрації та формули. Опорні конспекти відображають технологію раціонального мислення, а науковість змісту лекції забезпечується послідовністю, науковою доказовістю міркувань, узаємозв'язком досліджуваного матеріалу з іншими навчальними дисциплінами. Застосування опорних конспектів дозволяє науково-педагогічним працівникам наочно формулювати проблему й визначати шляхи її вирішення, реалізовувати метод проблемного навчання, що важливо для підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння.

Під час вивчення принципів побудови й функціонування складних комплексів ракетного та артилерійського озброєння доцільно скористатись структурно-функціональним методом, за допомогою якого через раціональне, графічне подання функціональних і структурних зв'язків досліджуваного об'єкта та інтенсифікацію освітнього процесу ефективно досягається навчальна мета лекційного заняття. Високу наочність забезпечують інформаційно-комунікаційні технології, за допомогою яких відбувається демонстрація різних моделей, імітація явищ і процесів. Крім цього, майбутні офіцери ракетно-артилерійського озброєння мають змогу ознайомитись з текстом лекції та її методичним супроводом [7].

Важливу роль у теоретичній підготовці майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння відіграють семінарські заняття, які проводяться з основних і найбільш складних питань (тем, змістових модулів) робочої програми навчальної дисципліни. Основним завданням семінарських занять є поглиблення й закріплення знань, одержаних майбутніми офіцерами на лекції та в процесі самостійної роботи з навчальною й науковою літературою, прищеплення їм навичок пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, вміння висувати й захищати свої погляди з питань, що розглядаються, тобто на семінарських заняттях поряд із теоретичною підготовкою відбувається формування певних навичок і вмінь.

В останній період у деяких ВЗВО семінарські заняття використовують під час вивчення дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки. Уважаємо, що живе спілкування, дискусія з курсантами, сумісний аналіз і дослідницька діяльність – це найцінніше в освітньому процесі. Саме семінарські заняття з технологічного боку якнайкраще відповідають цим умовам.

Отже, семінарські заняття з дисциплін професійної підготовки доцільно проводити з теоретичних основ побудови й функціонування ракетно-артилерійського озброєння, його експлуатації й ремонту в різних умовах бойової обстановки, нових напрямів і перспектив розвитку ОБТ. Роботу семінару значно активізують заслуховування рефератів і формулювання запитань проблемного характеру.

Головне завдання викладача під час семінарського заняття – це створення творчої атмосфери й активності курсантів навчальної групи, надання можливості кожному з них висловлювати свої погляди, не нав'язливо включати у творчу дискусію менш активних курсантів. Керування семінаром передбачає постійний контроль за дотриманням розподілу навчального часу, своєчасне використання інформаційно-технічних засобів навчання, недопущення перенесення дискусії на другорядні або незаплановані питання.

Після обговорення кожного запитання та наприкінці семінару викладач підбиває підсумки, уточнює окремі положення, які були недостатньо розкриті під час семінару, відзначає позитивні сторони й недоліки у виступах курсантів, оцінює підготовлені ними реферати та виступи, активність у дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо.

Важливу роль у теоретичній підготовці майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння відіграють лабораторні заняття, основною метою яких є практичне засвоєння теоретичних положень, відпрацьованих під час лекційних і семінарських занять. Лабораторні заняття передбачають створення умов для розвитку практичних навичок використання теоретичного матеріалу на практиці. Під час лабораторних занять відбувається формування навичок роботи зі взірцями ракетно-артилерійського озброєння, прикладними програмним забезпеченням, лабораторним обладнанням, яке використовується в практичній професійній діяльності офіцерів сухопутних військ ЗСУ.

Неабияке значення для формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння відіграють практичні заняття. Вони базуються на теоретичній підготовці курсантів і спрямовані на набуття вмінь і навичок практичного виконання функцій офіцера ракетно-артилерійського озброєння: використання методик, технік і технологій діагностичної, консультативної, корекційної, профілактичної й формувальної діяльності. Практичні заняття націлені на практичне засвоєння набутих знань. Саме на практичних заняттях здійснюється взаємозв'язок теорії і практики. На практичних заняттях широко використовуються групові вправи з набуття практичного досвіду з організації ракетно-технічного та артилерійсько-технічного забезпечення військових частин у мирний та воєнний час для ефективного управління процесами забезпечення, обліку, зберігання, утримання, експлуатації, відновлення, списання ракетно-артилерійського озброєння, ракет і боеприпасів та військово-технічного майна [2; 5].

Важливе значення в підготовці майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння відіграють групові заняття з циклу дисциплін професійної підготовки. Відповідно до «Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України» групове заняття – це вид навчального заняття, під час якого науково-педагогічний працівник методом усного викладення матеріалу в поєднанні з методом демонстрації (показу) викладає новий навчальний матеріал, шляхом опитування контролює засвоєння курсантами цього матеріалу й сприяє його закріпленню [11].

Групові заняття проводяться в спеціалізованих класах, лабораторіях та інших приміщеннях, які обладнані тренажерами та засобами імітації, макетами, стендами, іншими наочними приладами, а також засобами статичної й динамічної проекції. На таких заняттях науково-педагогічний працівник поетапно подає новий матеріал з теоретичних питань, супроводжує його демонстрацією й показом зразків озброєння та військової техніки, їхніх вузлів, блоків, діючих моделей, макетів. Потім організовується обговорення цього матеріалу й здійснюється контроль рівня його засвоєння [11].

Багаторічний досвід підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння свідчить, що такий алгоритм побудови занять є оптимальним під час вивчення складних технічних комплексів ракетно-артилерійського озброєння, тому групові заняття широко застосовуються в процесі викладання дисциплін професійної підготовки. Наприклад, для спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» (спеціалізація «Експлуатація та ремонт артилерійського озброєння», «Експлуатація та ремонт ракетного озброєння») згідно з робочою програмою навчальної дисципліни «Організація ремонту ракетно-артилерійського озброєння» майже 30 % навчального часу складають групові заняття.

У контексті дослідження групові заняття доцільно проводити з метою:

- вивчення функціональних (принципових) схем побудови ракетного та артилерійського озброєння, їхнього загального устрою й конструктивних особливостей окремих вузлів (механізмів, блоків);
- розуміння їхнього бойового застосування;
- виявлення процесів, які відбуваються з ракетно-артилерійським озброєнням в різних ступенях боєготовності, під час бойового застосування та інших видах експлуатації.

Однією з найбільш широко розповсюджених письмових форм отримання інформації є реферат, виконання якого сприяє поглибленню й розширенню теоретичних знань майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння з окремих тем навчальної дисципліни, розвиває навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою [11]. Робота над рефератом сприяє поглибленню вивченню курсантами теоретичного матеріалу, закріпленню й узагальненню отриманих знань, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних професійних завдань, культури розумової праці, самостійності та ініціативи в пошуку й набутті знань.

В основі теоретичної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння важливим критерієм якості був і залишається високий рівень їхнього професіоналізму. Це означає, що військові заклади вищої освіти України мають бути не просто вищою школою професійної підготовки фахівців, а, насамперед, школою військового навчання і виховання, тому важливими чинниками підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння є врахування їхніх професійних та особистісних вимог.

Подальші наукові розвідки вбачаємо у формулюванні професійних та особистісних вимог до офіцера ракетно-артилерійського озброєння в сучасній геополітичній обстановці.

Література:

1. Афонін С. Становлення Збройних Сил України: соціальні та соціально-психологічні проблеми. Київ: Інтерграфік. 1994. 304 с.
2. Євсюков О. Ф. Професійна компетентність майбутніх офіцерів як підґрунтя професіоналізму. *Модернізація освіти: пошуки, проблеми, перспективи*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ- Переяслав-Хмельницький: Інститут педагогіки АПН України, 2006. С. 41-42.
3. Іщенко Д. В., Філіпов А. Ф. Основи військової педагогіки. Хмельницький: Вид-во Нац. акад. Держ. прикордон. Служби України імені Б. Хмельницького. 2002. 106 с.
4. Коваль М. С. Навчання у військових як військово-дидактичний процес. *Військова психологія і педагогіка*: посібник. Львів: Словом. 2003. С. 166-207.
5. Козяр М. М. Шляхи формування організаторських умінь у майбутніх офіцерів як основи їх професійної компетентності. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2010. № 2. С. 117-122.
6. Маслій О. М., Бутник М. А. Методичні аспекти організації практичних занять з майбутніми офіцерами запасу. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. Вип. 3. URL: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/Vnadsps/2012_3/12mommz.pdf.
7. Машталір А. М. Формування творчих якостей майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / АПН України, Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти. Київ. 2006. 253 с.
8. Морозов С. М. Педагогічні засади професійної підготовки офіцерів запасу вищих навчальних закладів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013. № 1 (66). С. 127–137.
9. Нецадим М. І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2003. 852 с.
10. Про вдосконалення підготовки офіцерських кадрів тактичного рівня та сержантського (старшинського) складу у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів: Наказ Міністерства оборони України від 25.04. 2016 року № 216. URL: http://www.mil.gov.ua/content/other/MOU2016_216.pdf
11. Про затвердження положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України: Наказ від 20.07.2015 р. № 346 / Міністерство оборони України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1126-15>

Maslii O. M.

TO THE PROBLEM OF FUTURE OFFICERS OF ROCKET-ARTILLERY
ARMAMENT THEORETICAL PREPARATION

The article deals with the problems of the future officers of rocket-artillery armament training in the conditions of an armed conflict in the east of Ukraine, as well as the threats of stability in Europe and NATO countries; the emphasis is placed on the need to strengthen theoretical training in the conditions of rapid changes in the technical equipment of the armed forces, the development of weapons and military equipment on the basis of modern information technology and systems, computer technology and automation, which requires military experts to understand the complex processes occurring in devices and equipment of rocket and artillery weapons.

Under the future officers of rocket-artillery theoretical preparation weapons in the content aspect is understood the interdependent system of scientific and technical knowledge about the laws of the construction (creation), functioning and development of rocket-artillery armament, the basis of its exploitation; in the organizational and cognitive aspect - a set of forms, methods and means of training, aimed at forming in the cadets basic knowledge of the theory of weapons and military equipment.

The cadets theoretical training is positioned as a basis for mastering the disciplines of professional and practical training, samples of rocket-artillery weapons, as well as mastering the methods of organization and direct conducting of its exploitation.

A characteristic feature of the cadets theoretical training is determined by the orientation to the intellectual, creative activities of the future officer of rocket-artillery weapons, on his future

practical work in the Land Forces.

It also emphasizes the expediency of using in military institutions of higher education in the process of theoretical preparation of the structural-functional method, the method of reference signals, elements of didachography.

Key words: military education, future officers of rocket-artillery theoretical training armament, didachography, method of reference signals, structural-functional method.

Дата надходження статті: «28» вересня 2018 р.

УДК 371.134:339.138

Онуфрив А. Р.*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ МАРКЕТОЛОГІВ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ УСНОМУ СПІЛКУВАННІ

У статті доведено актуальність проблеми формування в майбутніх маркетологів англомовної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні як одного із пріоритетних завдань іншомовної підготовки цих фахівців у ЗВО. Здійснено аналіз методологічних основ формування англомовної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні майбутніх маркетологів. Висвітлено сутність і структуру англомовної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні майбутніх маркетологів, яку визначено, як здатність реалізувати усномовленневу комунікацію в діалогічній і монологічній формах у комунікативних ситуаціях професійно орієнтованого спілкування. До структури іншомовної професійно орієнтованої компетентності в діалогічному й монологічному мовленні віднесено мовленнєві, навчальні, інтелектуальні, організаційні, компенсаційні вміння; мовленнєві навички: рецептивні і репродуктивні; декларативні і процедурні знання; комунікативні здібності. Установлено, що саме компетентнісний, комунікативно-діяльнісний, професійно орієнтований та контекстний підходи становлять методологічну основу процесу формування англомовної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні майбутніх маркетологів. Обґрунтовано ряд принципів, які лежать в основі формування англомовної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні майбутніх маркетологів і зумовлені зазначеними підходами, а саме: урахування особливостей професійної діяльності маркетологів, моделювання в навчальній діяльності комунікативних ситуацій професійної діяльності майбутніх фахівців; активного включення студента в навчальну діяльність; проблемності; методично обґрунтованого поєднання нових і традиційних методів навчання; комплементарності, доповнюваності. Здійснений аналіз дозволив стверджувати, що комплекс проаналізованих підходів та принципів забезпечує ефективність процесу формування англомовної компетентності в професійно орієнтованому усному спілкуванні майбутніх маркетологів.

Ключові слова: англомовна компетентність у професійно орієнтованому усному спілкуванні, компетентнісний підхід, комунікативно-діяльнісний підхід, професійно орієнтований підхід, контекстний підхід, принципи, майбутні маркетологи.

На сьогодні формування в студентів багажу теоретичних чи практичних знань не є завданням підготовки фахівців у ЗВО, оскільки з метою пошуку знань студенти можуть звернутися до довідкових джерел у друкованій чи електронній формах. В основі підходу, на якому ґрунтується іншомовна професійна підготовка майбутніх фахівців, у тому числі майбутніх маркетологів, має лежати не багаж знань студента, а вміння розв'язувати проблеми професійного характеру, виконувати професійні функції, ролі й обов'язки. Належний рівень сформованості в майбутніх маркетологів англомовної

*© Онуфрив А. Р.